SAM TEU MUOI MUI. — 30 THU 1855 — MOI SO : 0 $ 10 — NHAT THU BA 3 JUILLET 1923

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE N°1140

	HANOI						
	Bán tại nhà in và các hàng báo tại Hanoi và các tỉnh bán lẻ	Người đem đến nhà	Gửi xe đầy thư	Mọi xứ Trung-kỳ và Ai-lao	Nam-kỳ Bắc-kỳ và các thuộc-địa Pháp	Ngoại-quốc
Một năm. .	6 $ 00	6 $ 90	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	12 $ 00
Các làng và các công-sở	»	8 . 00	8 . 00	8 . 00	9 . 00	»
Sáu tháng. .	3 . 00	3 . 50	3 . 20	3 . 20	3 . 30	6 . 00
Ba tháng. .	1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 65	3 . 00
Một tháng. .	0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 60	1 . 00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur: P. H. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-V-LUẬN

Adresse télégraphique:
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 2 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.
4e page — *Une seule insertion. . . .* 0 $ 30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . : 0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Thầy trò đời nay!

Vừa rồi ở một thành phố kia có xuất hiện một cái quái-kịch ở giữa pháp-đình là chuyện một cậu học-sinh vì tội lăng-mạ giáo-sư mà phải đeo thẻ tù, mặc áo tù, xếp sách vở, quăng bút nghiên mà nhận cái công-khóa tự-tu ở trong nhà tù trong bốn tháng. Cái quái-kịch rõ đáng giận mà cũng nực cười thay!

Than ôi! Học-trò với thầy có cái công-ơn dạy dỗ tác thành, có cái tình nghị truy-tùy thân thiết; cổ nhân đã kể là một giường mối trong ngũ luân, cùng với đạo vua tôi, cha con, anh em, vợ chồng cùng trọng, bao giờ lại có cái chuyện bại lý thương luân, điên đảo trái ngược đến như thế. Mà xét trong xã-hội ta bây giờ, cái chuyện như thế tuy xuất hiện ở giữa pháp-đình mới có lần này là một, nhưng ở các nơi trường công trường tư, những cậu học-sinh ngông-nghào không vào khuôn vào phép, vô lễ với thầy như cậu học sinh này trường còn không phải là ít, những vị giáo-sư bị học-trò khinh rẻ, thù ghét, cảm tức, đôi khi nóng mắt cũng giở cái thủ-đoạn, cái khẩu-vẫn của đám hàng rau hàng cá mà trị lại là không. Ai là người có lưu-ý đến thế đạo nhân tâm cũng phải ngậm-ngùi về nỗi phong-tục suy vi, cương-thường đảo ngược.

Trong các sách vở cũng ký-tái của các nhà du-lịch Âu-châu đi khảo sát đến nước ta thường nói đến cái chính thầy trò cư xử với nhau ở xứ mình có hậu-đạo, có ân-tình, thân như cha con, nghiêm như chúa tôi, cho là một cái phong-tục rất tốt. Mà thật thế, các cụ sư-nho ta đời xưa hoặc làm tể-tướng, tư-nghiệp ở Giám, hoặc làm đốc-học, giáo-thụ, huấn đạo ở các địa-phương, hoặc mở trường tư dạy học ở nhà riêng; học-trò còn nhiều người thành đạt làm lên đến đốc phủ bố ấn, đỗ đến bảng-nhãn thám-hoa hoàng-giáp tiến-sĩ mà tới cửa thầy vẫn một niềm cung cẩn không dám trái lễ phạm phép chút nào; rồi có điều gì lầm lỗi, hay làm việc gì có lại đến đạo-đức luân-lý trúc là điểm-nhục đến cái danh-dự sư-môn thì các cụ thường gọi tới mà quở trách răn bảo ngay, không dám cải lại nửa nhời, nhiều người cũng vì một câu búa riu nghiêm khắc của thầy mà phải hối cải ăn năn, theo điều hay mà chừa điều dở; khi thầy già yếu thì tới lui thăm hỏi, khi thầy khốn quẫn thì châu-cấp phù-trì, khi thầy còn thì cung phụng-thời-trân, khi thầy mất thì ăn-cần tang-tóc, có khi lưu lý điện-bái mà thầy trò vẫn không rời nhau nửa bước, chia cay sẻ đắng, hẩn cặp phù nguy. Ta còn nhớ thầy trò các cụ đời xưa như cụ Bùi-huy-Bích Thịnh-liệt với cụ Phạm-lập-Trai, cụ Lê-Quýnh với cụ Trần-danh-An gặp phải cơn quốc-bộ gian nan, thân già phiêu-bạc mà lời thầy không hề có sai lạc, nghĩa thầy không hề có nhãng quên. Mới vài mươi năm về trước đây ta còn được dự cái tang-lễ cụ cử Nguyễn Kim-cổ, cụ tuần Phạm Nam-ngư, bao nhiêu những ông bôn lọng hai lọng cho đến ông nghè, ông bảng, ông cử, ông tú đứng vào hàng môn-từ áo thụng trắng đi chân không theo sau linh cữu, thiệt tế ở trước mộ trong giữa đám cỏ rậm, cánh đồng lầy, cái tình thân thương xót thiết-tha, cái lễ-ý cẩn quyền chu-chỉ biết nhường nào! Ấy thầy trò nước mình ngày trước như thế mà bây giờ đến xuất hiện có những cái quái kịch kể trên kia; ngán thay! Người mình trăm cái cái gì cũng đã thua kém người ta, chỉ còn được một chút luân-thường tình nghị trong xã-hội từng cá-nhân giao tế với nhau là còn có được một cái dân-tính đặc-biệt, một cái quốc-hồn cố-hữu có thể góp mặt được với năm châu mà đến ngày nay những cái quái-kịch thấy với trò đây cũng với những cái quái-kịch cha với con, anh với em, vợ với chồng, người trên với người dưới, kẻ lớn với kẻ nhỏ, cứ hằng ngày đâm vào mắt, chọc vào tai ta mà như bảo cho ta biết rằng cái giống người này là cái giống người hèn xấu đủ mọi đường, cái hay cái tốt của người đã không có chút nào mà cái hay cái tốt của mình cũng lần hầu như quét đất cả, nếu cứ thế mãi thì còn hòng có cái ngày nào là cái ngày mở mày mở mặt được ở trên cái thế giới đua tài sánh đức, hay lại cổ cẩu cho hay thêm, tốt lại cổ cẩu cho tốt nữa là cái thế-giới giao-thông phồn-phức này chăng?

Ta thường đọc một câu than thời mắn thế rằng: Văn-minh Đông á trời thu sạch! hai chữ cương thường đảo ngược xuôi! Ta không rõ trời thu hay là ai thu, nhưng ta phải chịu thú nhận rằng cái văn minh cũ của mình quả đã hết sạch tới nơi rồi, cương-thường quả đã ngược xuôi đảo cả tới nơi rồi! Cái nguy-cơ chỉ còn bằng sợi tóc, ai là người nghĩ đến nhân tâm thế-đạo phải nên kíp nhận lấy cái trách-nhiệm duy-trì phong-hóa mà cổ đem hết tâm lực não lực nưng lấy cái « vạc đổng » luân-lý lên cho.

Trong một bài sau sẽ xin nói vì những duyên cớ gì mà sinh ra cổ cái quái-kịch thầy với trò như thế, để chất vấn cùng các bậc cổ kiến-thức, cổ nhiệt-thành với nhân-tâm thế-đạo nước nhà, trúc là một cái cách ta tìm bệnh để hạ cái phương đôi chứng vậy.

T.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Paiements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trả ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 1er Juillet 1923

Tại Nguyên-lão nghị-viện

Các báo có nói: Ngày thứ sáu mới rồi, trong khi Nguyên lão nghị-viện bàn về các khoản chi-tiêu về hạt sông Rhur, quan Poincaré đã chiếm được một cuộc đắc thắng lớn.

Báo *Intransigeant* có đăng một đoạn trong bài diễn-văn của quan Poincaré như sau này: Nước Đức trả nợ được bao nhiêu, thì ta lại sẽ rút quân đi bấy nhiêu, cũng như nước Đức xử với ta trong năm 1870 vậy. Nếu nước Đức chưa nộp xong bồi khoản, mà ta đã rút quân về, hà chẳng hóa ra làm cho thiên-hạ tưởng rằng nước Đức đã bảo thủ được ta, và làm nhục được ta du. Nếu vậy thì những đảng Quốc-dân và những đảng quân quốc coi nghĩa nước Đức lại thi nhau giở ra những thủ-đoạn điên cuồng đến đâu. » Báo ấy nói: Nghị-viện rất là hoan-nghênh bài diễn-văn của quan Poincaré. Vì vậy 296 ông nghị-viện có mặt tại nghị-viện đều đầu phiếu ưng-chuẩn các khoản chi-tiêu trong hạt sông Rhur.

Việc trong các hạt trú binh

Bắt đầu từ ngày 1er Juillet, thợ mỏ sẽ được tăng từ 40, cho đến 45 nghìn marks. Tiền công mỗi người cao tới từ 105 đến 115 nghìn marks.

Sáng ngày hôm thứ bảy vừa đường hỏa xa từ Duisbourg đến Friemersheim, thuộc về hạt của nước Bỉ, có một quả bom nổ trong dãy xe hỏa chở lính Bỉ được nghỉ phép, trong khi xe vừa ra khỏi hạt Duisbourg qua một cái cầu trên sông Rhin. Một cái toa vụn nhỏ ra, 9 người lính Bỉ chết, 25 người bị thương. Đường hỏa xa bị hỏng, nhưng cũng còn một đường xe hỏa có thể đi lại được. Người lính canh cầu bị một mảnh sắt bắn vào chết.

Những sách nên đọc

Trong các sách hội-đồng kiểm-duyệt của hội France-Amérique khuyên nên đọc có những sách sau này:

Souvenirs d'un Poilu. Trous d'obus, de Verdun au chemin des Dames, En feu, L'agonie du Mont Renaud, của ông Georges Gaudy và ông François Bulez; *Ses amis* của Louise Pailleron; *Vicaire et Romancier* của ông Jules Prarieux, *La couleur de la vie* của ông Fernand Gregh; *Chez nous* của ông Pesquidoux.

Tin Trung-hoa

Ngày 25 Juin 1923

Hương-cảng đặc-điện

Điền-quân thu-phục được Anh-đức, giết được quân giặc rất nhiều. Quân Hứa-sùng-Trí đã đi sang Bắc-giang, để đuổi đánh quân giặc.

Tin Lê-nguyên-Hồng

Lê-nguyên-Hồng khi làm hành, còn ân cần khuyên Nhan-huệ-Khánh nên ra để duy trì đại-cục. Buổi chiêu hàm ấy, thương-giới khai khẩn-cấp hội-nghị để bàn về cách duy-trì trị-an.

Tin Ngô-cảnh-Liêm

Ngô-cảnh-Liêm lấy lẽ tổng-thống tại Chúng-nghị-viện, đến tối chưa thấy đến. Vương-hoài-Khánh và Ngô-đục-Lân cùng các lãnh tụ đối-phó thời-cục, nhưng kỳ-thực là có ý muốn tôn Tào-Côn làm tổng thống.

Nghị-viện xuất kinh

Luôn mấy ngày nay, hai nghị-viện có hội nghị, các nghị-viên kéo nhau xuất kinh đã tới hơn 300 người.

Vấn-đề tổng thống

Các đoàn-thể ở Thượng-hải đã hội-nghị bàn cách đối-phó với Bắc-phương chính-trào, phản-đối việc bầu Tào-Côn làm tổng-thống, định liên-hợp các tỉnh để cùng theo một cách hành-động.

Tin Phùng-ngọc-Tường

Lê-nguyên-Hồng trong ngày 12 còn biểu-thị rằng trước khi quốc-hội chưa bàn tổng-thống thì quyết không chịu ly-khai, mà trước khi nội-các mới chưa tổ-chức thì quyết không chịu vào phá. Đến sáng ngày 13 còn triện các danh-lưu để hội-nghị thời cục, vẫn chưa có ý xuất tiền. Sau thấy Phùng-ngọc-Tường biểu-thị rằng nếu Lê-nguyên-Hồng không đi thì sẽ đem quân vào thành Khu-trực, bấy giờ Lê mới chạy sang Thiên-tân.

Việc chế pháp-hiến và việc bầu tổng-thống ở Trung-hoa

Tin Bắc-kinh, ngày 22 Juin. — Nghị viện có tiếp được một bức điện tín của Tào-Côn nói nay cần phải giải quyết ngay cái vấn-đề pháp-hiến.

Ngô-bội-Phu cũng điện đến Bắc-kinh cho đảng của mình nói rằng nên trù-tính việc bầu tổng-thống cho chóng xong.

Tin Thượng-hải, ngày 25 Juin. — Hơn hai trăm ông nghị-viên ở Bắc-kinh có công bố rằng các ông ấy không muốn bọp ở Bắc-kinh nữa, vì ở đấy bị phải quân-phiệt áp-chế. Các viên ấy muốn đến họp ở Thượng-hải để soạn xong pháp-hiến. Các viên ấy nhất-định phản đối không để cho các quan thượng-thư can thiệp vào chức vụ của tổng-thống.

VĂN UYỂN

Ngồi tàu thủy ngẫu vịnh

Non nước nghìn trùng một sắc xanh,
Càng nhìn càng ngẫm lại càng sinh.
Con tàu sinh sịch như khêu dạ,
Trận gió vo ve khéo gợi tình.
Ngẫm cảnh thêm tuôn chiều bất ngát,
Trông trời những ngán nỗi lênh đênh.
Xa xôi ai có hay chăng tá,
Tâm-sự nào ai tỏ với mình.

Nhớ bạn

Mười mấy năm trời cách biệt nhau
Nỗi niềm càng nghĩ lại càng đau.
Phòng văn vẫng bạn lòng buồn dứt,
Viện sách riêng ta ruột rối nhàu.
Khi trước chung chia tình mặn nhạt,
Bây giờ không nỡ nỗi nông sâu.
Ai ơi xae chẳng tìm nhau tá,
Mà gẽ cho nhau cái mối sầu.

Phong cảnh Đồn Lương

(Quảng-yên)

Con tạo khen thay khéo hữu tình,
Đồn-lương cảnh ấy ngẫm càng xinh.
Rập rìu gió thoảng cây phơ phất,
Lơ lửng thuyền câu sóng rập rình.
Một dẫy non xanh bao bọc kín,
Mấy làn nước bạc nhấp nhô quanh.
Dừng chân ta ngẫm trời, non, nước.
Thơ cổ giảm cần đọc một mình.

Tuyết-minh, Dương-đình-Tấy

Tự thán

I

Ngán quá ai ơi cái nợ đời,
Bẽn tay nay đã ngoại ngũ mươi.
Công-danh trắc-trở thêm buồn-bã,
Số phận long-đong nghĩ ngậm ngùi.
Nợ nước hai vai còn nặng trĩu,
Ơn nhà một gánh khó sao vơi.
Thôi thôi mặc hết người xuôi ngược
Đứng đỉnh ôm bầu đành chén chơi.

II

Cái bước công danh nhớ mấy rồi,
Bây giờ quyết bạn với thơ thôi.
Nâu làng văn tự đi đâu tá.
Mong mỏi ta chờ đã hết hơi.

T. S. Nguyễn-Đe (Vinh)

NHÀN ĐÀM

Cũng chồng văn-tự kém ai

Sử trưởng-giả nhà rất giàu, tuy ông vẫn không phải là người theo đòi nghiệp bút nghiên, nhưng lại sẵn có lòng yêu khách văn-tự. Ông hiếm hoi chỉ sinh được ba cô con gái, giường đông lựa lọc, kén mặt văn-chương, nên hai cô lớn ông đều gả không cho hai nhà văn-sĩ, giai nhân tài-tử cảnh rể con tượng đáng vui lòng; duy có cô ba chẳng hay phận duyên bắt bược hay lòng trời xui khiến làm sao ông lại đem gả cho chàng Ba là một nhà kế thế *Sét-tg*.

Năm nay ông tới cõi thất tuần, nghỉ đường tự-tục, đón vui dưới gối còn thêm chút cậu ấm con, nên nhân khi làm tiệc thọ, ông cười phải luôn một cổ hầu non, ấn mừng linh-đình, rút nên vui vẻ.

Hai chàng rể văn-sĩ, đều đem hết cái giọng văn-tự của mình, mỗi người làm bốn chữ mừng ông, chẳng phải nói thì hẳn đều là những lời chân ngọc hết sức tán-dương. Ông thấy thế lại càng yêu càng trọng và khen rằng: lời lẽ văn-tự rất hay, thực đáng là một đôi giai tế.

Duy có chàng Ba thì vẫn chưa có chữ gì.

Mợ Ba lấy làm xấu hổ khóc ba hai: hai chị tốt số lấy chồng có văn-tự thì danh-giá vẻ vang, mình lấy phải thằng ông chồng dốt, rõ đau mặt quá!

Ba nàng bỏ nói: Dốt ngay! tưởng gì, chứ văn-tự thì nhà ta có hàng tá! Nói nong chạy vẽ, chiều đâu mang một bức vóc đại hồng có thêu bốn chữ « Tự nguyện sinh tức » rõ to, và lạc khoản « Bà tinh thế đẳng bái » đặt trước mặt ông mà nói rằng:

Đây con cũng lấy lời lẽ văn-tự để mừng ông chữ kèm gì. Mọi người xúm xem đều phì cười. Ba giận nói:

Lời lẽ văn-tự của tôi thiết thực, chứ lại viển vông như của các anh ấy à. Ấy thưa ông, ông đọc mà xem « Tự nguyện sinh tức » bốn chữ đó là con cổ ý mong cho ông nay lấy cổ hầu non sẽ đẻ luôn luôn lấy giảm bảy cu cậu đấy, ông ạ.

Ông cười hà-hà nói: Ồ! trong hận thật, anh nó cũng là tay cổ văn-tự đây! Này con gái cha ơi, con chớ nên tải phận, chồng con cũng văn-tự cổ kém ai nào.

Phó-sơn

Một sự phát-hiện kinh-thiên động-địa về khảo-cổ-học (1)

(Tiếp theo)

Một lúc mà phát hiện được cổ-vật nhiều đến như thế thì chính lý cho đàn ra đấy và bảo-tồn cho khỏi thất-tháo thật là một việc rất trọng-yếu mà rất khổn nạn vậy. Trong mộ cái nhà thứ nhất chồng chất đầy dẫy những cổ-vật càng châu-báu, hợi xúc động đến thi tồn-thương ngay. Ông Carter lúc mới bước chân vào cửa đã giải sẵn những đệm lông ở trên mặt đất, dùng nhiều nhà bác-học cùng nhà cổ-vật-học bang-trợ đem các thứ cổ-vật càng châu-báu kiểm điểm từng cái rồi mang dần từng cái ra ngoài mộ, có nhiều cái nhỏ vụn trải lâu năm tháng, hơi dụng tay đến là tan vỡ ngay, phải tẩm qua vào trong chất hóa-học lỏng mới bảo-tồn lâu được, còn về cái thực-chất chong giá-trị lịch-sử của những món đồ ấy phải qua nhiều nhà bác khảo-cổ ngẫm nghĩa tỉ-mỉ lắm ngày mới rành-mạch được.

Trên kia mới kể những đồ phát-hiện được ở cái nhà thứ nhất và trong thần-điện, còn đến nơi thần-cung cái nấi-mộ-e của vua thì mãi đến ngày 16 tháng 2 mới khai-quật, vì những đồ đạc ở ngoài cung còn bừa-bộn ngổn-ngang cả, phải chỉnh-lý vận-tải hết rồi mới kiểm-tra được tới nơi thần-cung. Trong thần-cung cách cấu-tạo lại to hơn cái nhà thứ nhất nhiều, tính bề dài đến hai-mươi nhăm thước, mặt ngoài học bốn lần vách đầy, trên vách đều có tranh vẽ điển-suyết; ngày 16 tháng 2 ông Carter cùng bà-vợ đào một phần cái tường ngoài thần-cung, theo cái lỗ hổng tường rồm vào những chỗ trần thiết trong cung; phía trong vách là một bức tường điêu-khắc rất hoa-mỹ tinh-tế, toàn khảm bằng vàng cùng bảo-thạch, trên khắc họ tên vua và đục một cặp mắt thật to, hình như tỏ ra rằng người chết trông ra mặt ngoài cung; cái nấi thần-cung về thành một con rắn lớn, dài bằng cái nấi nhà; trong thần-cung trừ chỗ linh-liêm ra, các thứ bảo-vật đề kín cả không có chỗ nào hở; vì mùa này thiên-khí còn lạnh-thấp, ở các thứ bảo vật ở trong cái cổ-mộ đã lâu năm không khai-quật tới; gặp phải khí ẩm không khỏi tổn hại, nên ông Carter xem biết rồi lại đóng đá xây tàu chỗ lỗ vách lại, niêm chỉ cẩn-thận, đợi sau năm năm nữa mới phát-quật hết nội bộ, rước cái nấi-mộ-e ý vua ra ngoài; lúc bấy giờ chắc sẽ có nhiều cái phát-hiện trọng-yếu về khảo-cổ học vậy.

Những khí vật ở trong mộ đem ra hiện đưa một phần nữa trần liệt bảo tồn ở bảo-vật viện Ai-cập, vì luật nước Ai-cập phàm những cổ-vật phát hiện ở trong đất Ai-cập phải nộp cho chính-phủ một nửa, còn một nửa chưa rõ ông Carter cùng bà trước phân phối thế nào.

Sự phát hiện này đối với « Ai-cập-học » mở được một kỷ-nguyên mới; vì xưa nay người ta về cái trí thức lịch-sử cổ Ai-cập còn non nớt quá; trong những trước tác của người Hy-lạp, La-mã dẫn có nhiều cái ký-tái thuộc về sự tích cổ Ai-cập, nhưng phần nhiều chỉ thuật cái sự-tích lác cổ Ai-cập đã suy vi, còn đến cái lịch-sử lúc thương-triều Ai-cập toàn thịnh trở các cổ sự ở trong thần thoại và ngụ ngôn không xét đâu thấy, đã bắn lịch-sử Ai-cập của ông mục-sư Manetho làm từ ba thế-kỷ trước kỷ-nguyên, sự thực trong ấy cũng nhiều cái không trung tin được. Thứ văn-tự tượng hình của Ai-cập đến đời gần đây đã không ai biết nữa, đương tâu vua Nã-phá-luân đi đánh Ai-cập, những bộ-tướng phát hiện được ở chỗ hải khẩu Rosetta sông Nil, một khối thạch-bản trên khắc một bài bổ cáo lối chữ tượng hình cổ Ai-cập; bài bổ-cáo ấy đã có bản dịch chữ Hy-lạp; năm 1822 ông Jean François Champollion người Pháp lấy cái chữ khắc ở khối thạch-bản ấy đối chiếu với bản dịch chữ Hy-lạp, khảo-chứng phát minh ra tự-mẫu lối chữ tượng-hình cổ Ai-cập, nhờ thế những trước-tác bằng cổ-văn Ai-cập mới phiên dịch ra được. Năm 1840, người Đức Karl Richard Lepsius tổ chức một đội thám hiểm phát quật cổ-vật tại Ai-cập, cũng phát hiện được nhiều chứng cớ về lịch-sử trứ danh nhất là sự phát hiện của ông Auguste (người Pháp) tại nơi phụ cận Memphis được 64 cái nấi-mộ-e tả vị thần-h-ngưu của người Ai-cập đời xưa sáng hai, trong khoảng ba mươi năm sau lại phát hiện được hơn ba trăm cái phiến mộ của những quí-nhân, cao-tước, danh nhơ đời trước, về sau các nhà khảo-cổ-học Anh, Pháp, Mỹ, Đức xâm lại cả ở chỗ cổ-đô Ai-cập, cạnh sông Nil. Phát hiện được vô số những đi-tích của tiền-dân Hy-lạp, thêm được chân tài-liệu cho cổ sử Ai-cập; song những cái phát hiện đó cũng còn là lịnh tinh tổn toái cả, chưa thấm dần với cái phát hiện được lần này. Cái kết quả sự phát hiện lần này nhất định là bổ được vộ số quãng không trong lịch-sử vương-quốc Ai-cập vậy.

(Còn nữa).

X, dịch thuật.

(1) Xem số báo ngày 25 Juin 1923.

Phát phần thưởng

Tại trường An-lão

Hôm 30 Juin 1923, trường An-lão đã làm lễ phát phần thưởng cho học trò. Trường này là một trường của quan Nguyên-chánh công-sứ Phú-thọ Lévêque lập ra ở làng An-lão để cho trẻ con trong làng học-tập, cho nên nhà trường đặt tên là Lévêque. Trường học này do sở chi tiêu Bảo-kỳ chịu tiền và chia làm ba lớp, có ba thầy giáo dạy học.

Hôm ấy nhà trường trang hoàng, bài trí trong ngoài rất trọc rỡ.

Khi các ông thân hào kỳ mục và cha mẹ các học trò đến đông đủ cả, thì ông chưởng giáo là M. Ngô-văn-Lương đứng lên cảm ơn các nhà đã dự lễ; sau cậu học trò lớp nhất đọc một bài chúc dài lắm. Cử tọa đều vỗ tay hồi lâu, và đốt pháo.

(Theo như bài của M. Nguyễn-văn Chính lại cáo)

Tại trường phủ Đa-phúc

Hôm 1er Juillet trường học phủ Đa-phúc đã làm lễ phát phần thưởng rất trọng thể. Từ ngoài ngõ đến trong lớp học đều kẻo cờ, treo đèn, kết hoa thật là ngoạn-mục. Đúng 8 giờ buổi sáng hôm ấy, quan Đốc cùng quý phu-nhân và thân-hào với phụ-huynh học trò đến dự lễ. Một cậu học-sinh lớp sơ-đẳng ra đứng giữa đọc một bài chúc bằng tiếng Pháp tỏ ý cảm tạ các quan; sau đến ông giáo nói vắn tắt vài lời cảm ơn các quan và các thân-hào đã có hảo tâm cho học-sinh sách vở giấy bút, sau ông giáo lại còn giảng dụ về sự khuyết điểm gia-đình giáo-dục của học trò cho các bậc phụ-huynh học-trò biết.

Mãi đến chín giờ rưỡi mới giải tán.

(Theo bài lai cảo của ông Thạch-da)

Thăng-thưởng trong ngạch quan-lại

Các quan lại có tên sau này được thăng chức và đổi hàm :

Thăng tri-phủ hạng nhì đổi hàm Hàn lâm viện trước tác :

M. Ng-duy-Nhạc, tri-huyện hạng nhất (Ninh-bình).

Thăng tri-huyện hạng nhất đổi hàm Hàn lâm viện tu soạn :

M. Phạm-huy-Toại, tri-huyện hạng nhì (Hà-nam).

Thăng tri-huyện hạng nhì đổi hàm Hàn lâm viện kiểm thảo :

MM. Ngô-đăng-Xương, tri-huyện hạng ba (Ninh-bình).
Ng-huy-Xương, tri-huyện hạng ba (Sơn-tây).
Ng-hữu-Lộc, tri-huyện hạng ba (Hải-dương).
Vũ bội-Hoàng, tri-huyện hạng ba (Thái-bình).

Thăng tri huyện hạng ba đổi hàm Hàn lâm viện điển bạ :

MM. Phó bá-Thuận, hậu tuyển tri-huyện (Hà-nam).
Bùi-Trực, hậu tuyển tri-huyện (Hà-đông).
Cung-đình-Vậc, hậu tuyển tri-huyện (Hà-nam).

Thăng tri-châu hạng nhì đổi hàm Hàn-lâm viện kiểm thảo :

MM. Đinh-công-Xiêu, tri-châu hạng ba (Hòa-bình).
Ng-v-Tung, tri-châu hạng ba (Cao-bằng).
Hoàng-huy-Giao, tri-châu hạng ba (Cao-bằng).

Thăng tri-châu hạng ba đổi hàm Hàn-lâm viện điển bạ :

MM. Phạm-v-Khải, bang-tá Đinh-lập (Hải-ninh).
Cao-nguyên-Tố, thư-ký tòa Sứ (Hải-ninh).
Mai-Sinh, thư-ký tòa Sứ (Thái-nguyên).

Thăng thông phán lĩnh hạng nhất đổi hàm Hàn-lâm-viện tu-soạn

MM. Trịnh-hữu-Giác, thông phán tỉnh Hà-giang.
Trịnh-trung-Quang, thông phán tỉnh Hưng-yên.

Thăng thông phán hạng nhì đổi hàm Hàn lâm biên tu :

MM. Phạm-hữu-Được, huấn-đạo trợ tá Phụ-đực, tỉnh Thái-bình.
Bùi-trọng-Quang, hậu bổ tỉnh Thái-bình.
Phí xuân-Đào, thừa phái hạng nhất Hải-dương.
Nguyễn-Cự, thừa phái hạng nhất Phúc-yên

Thăng thừa phái hạng nhất (7-2) :

M. Bùi-nguyên-Quí, thừa phái hạng nhì Lai-châu

Thăng thừa phái hạng nhì (8-1)

MM. Phó-đức-Đôn, thừa phái Nam-định.
Vũ-v-Anh, thừa phái Bắc-ninh
Ng-huy-An, thừa phái Hà-đông
Vũ-xuân-Khôi, thừa phái Hưng-yên.
Dương-hoàng Giao, thừa phái Hà-đông.

Thăng thừa phái hạng ba (8-2)

MM. Phí-như-Thân, thừa phái Sơn-tây
Phan-văn-Thuyết, thừa phái Hưng-yên.
Đàm-quang-Vinh, thừa phái Bắc-giang.
Ng-Côn, thừa phái Hải-dương.
Ng-chi-Duật, thừa phái Bắc-ninh
Nguyễn-khắc-Niệm, thừa phái Lạng sơn.
Phạm-ngọc-Thẩy, thừa phái Phú-thọ.
Ng-kim-Liên, thừa phái Bắc-kạn.

Thăng thừa phái hạng tư (9-1) :

MM. Ninh-hữu-Diên thừa phái Hà-nam
Vũ hữu-Tụng, thừa phái Lạng-sơn.
Ng-đăng-Mẫn, thừa phái Phú-thọ.
Vũ-v-Cơ, thừa phái Bắc-ninh.
Phạm-văn-Mai, thừa phái Thái-bình.
Võ-doãn-Tu, thừa phái Tuyên-quang.
Ng-đ-Tác, thừa phái Nam-định.
Trịnh văn Nhiêu, thừa phái Hưng-yên.
Nguyễn tiến-Tu, thừa phái Hưng-yên.
Kiều-doãn-Ưng, thừa phái Hà-đông.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 3 Juillet 1923, giá bạc ở khe Nhà nước định là 8 ' 38

Tin tàu. — Tàu *Orénoque* mang thư sang Pháp đến ngày 8 Juillet này ở Haipong sẽ chạy đi Tourane, Qui-nhơn, Ba-ngòi và Saigon. Thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe lửa 20 giờ 7 phút tối 7 Juillet.

Quan Toàn-quyền ra Bắc. — Quan Toàn-quyền Baudoin càng quí phu-nhân đến ngày mai, 4 Juillet hồi 16 giờ 30 ở Saigon sẽ xuống tàu *Amiral Ponty* ra Bắc. Chừng đầu tháng tám tây ngài lại về Saigon để đón quan Toàn-quyền thực thụ.

Hôm chủ-nhật vừa rồi, ngài có đến thăm đồn điền Suzannah và An-lộc là nơi trồng cao-su, trồng rừa, cà-phê cùng những cánh đồng cỏ, những nhà máy thành thang hàng mấy kilomètres ở hai bên đường xe-hỏa Saigon đi Nha-trang. Bẩy mươi năm nay ngài mới lại xem đồn điền lấy thì ngài xét ra các công việc ở đó không trương không biết thế nào mà kể, khiến cho các điền chủ các xứ lân bang cũng phải lấy đó làm mẫu mực. Bởi vậy ngài có ngợi khen ông quản-lý là M. Girard lắm.

Tuyển học-sinh vào ban thầy thuốc ngạch bình. — Chỉ-dụ quan Giám-quốc ngày 4 Juillet 1920 có đặt ra một ban thầy thuốc ngạch bình tại trường thuốc Hanoi.

Đến ngày 1er Septembre 1923 tại Hanoi và Saigon sẽ mở một kỳ thi tuyển học sinh vào ban ấy, ngày 17 Septembre thì thi vấn đáp tại Hanoi còn ở Saigon ngày nào thì vấn đáp thì sẽ do quan chánh Hội-đồng sát hạch định sau.

Chương-trình thi đã đăng ở Quan báo (Journal officiel) ngày 18 Juin 1921 từ trang 1166 trở xuống. Số người lấy vào học nhiều nhất định là 10 người.

Các đơn xin ứng-thi phải gửi đến trước ngày 23 Août 1923, những người ở Trung Bắc kỳ thì đệ lên quan chánh sở Y-chính Hanoi (Directeur du service de Santé à Hanoi) và những người ở Nam-kỳ, Cao-mên và Ai-lao thì đệ lên quan chánh sở y chính Nam-kỳ.

Các đơn xin phải đính theo các giấy sau này theo như tiết thứ 2, điều thứ 6, trong chỉ-dụ ngày 4 Juillet 1920.

1· Giấy khai sinh và có đề rõ chỗ ở người thí sinh ở đâu.

2· Giấy của một quan thầy thuốc bình nhận thực rằng có đủ sức lực.

3· Giấy lai lịch của tòa án (casier judiciaire).

4· Giấy kiểm hạnh.

Những người có văn-bằng gì thì nên đính cả vào đơn xin thì ấy vì sẽ được tính cả.

Chỉ những người có đủ các giấy nói trên ấy thì mới được dự thi mà thôi.

Thăng thưởng về dịp 14 Juillet. — Kể từ ngày 1er Juillet 1923, các viên chức các ngạch có tên sau này đều được thăng chức.

Ngạch Công-chính

Thăng chuyên-môn cán-sự thượng hạng hạng ba :

M. Phạm-văn-Điện.

Thăng chuyên môn cán-sự hạng nhì :

MM. Ng-v-Duyệt, Trần-bá-Vinh, Vũ-đăng-Hồ, Tô-phương-Tập.

Thăng chuyên môn cán-sự hạng ba :

MM Đặng-vũ-Kham, Ng-phan-Thu, Châu-quang-Phước, Ng-văn Quán, Lê-v Tư, Ng-v-Tửu, Cao-viết Hiếu, Trần-thanh Công, Đu-ngọc-Anh, Ng-ngọc-Thế Vương-Đại, Ng.-văn An, Trần-v-Dưỡng, Phan-v-Đồng, Võ-tấn-Tài.

Ngạch Y-tế

Thăng thầy thuốc thí-sai hạng nhì :

M. Nguyễn-văn Khải.

Thăng thầy thuốc thí sai hạng ba :

MM. Bùi-quang-Chiêu, Lê-v-Kỳ

Thăng thầy thuốc thí-sai hạng tư :

MM. Snigkham, Ng-v Định, Trần-v Lai, Chanto, Lê-văn-Phụng.

Ngạch Bảo-chế

Thăng Bảo chế thí-sai hạng tư :

M. Vũ công-Minh.

Ngạch Thú-y

Thăng thầy thuốc Thú-y hạng tư :

M. Cao đình Tứ.

Thăng thầy thuốc Thú-y hạng năm :

MM. Ng ngọc-Chất, Ng-hữu Gảng.

Ngạch Học-chính

Thăng tham-tá hạng ba :

M. Ngô-vi-Liễn.

Ngạch Tài-chính

Thăng tham-tá hạng nhì :

M. Trịnh-bá-Bích.

Ngạch Thương-chính

Thăng tham-tá hạng tư :

M. Nguyễn-v-Tác.

Thăng Préposé auxiliaire hạng nhất :

MM. Ng-văn-Lợi, Lay-mao-Hy.

Ngạch Điện-bảo

Thăng tham-tá hạng ba :

M. Đỗ-v-Giáo.

Y-khoa bác-sĩ Sarrailhé

5, Phố Thợ-nhuộm. — Giây nói số 396

Xét nghiệm máu, đờm rãi, phân, nước tiểu, bằng kính hiển-vi.

Chữa bệnh ho lao, bệnh giang-mai, bệnh sốt rét.

Bệnh đàn bà.

Bệnh đàn bà.

Nói được tiếng An-nam, không phải dùng thông-ngôn. Thứ ba, thứ năm, thứ bảy khám bệnh từ 6 giờ đến 6 giờ chiều.

Trừ ngày chủ-nhật, còn ngày nào cũng từ 9 giờ 30 sáng đến 12 giờ trưa, có hẹn ngày giờ cho bệnh-nhân đến chữa.

3529

Lớp học tu-nghiệp — Danh sách các viên trợ-giáo học tại lớp tu-nghiệp ở Thái-bình, Sơn-tây và Đáp-cầu như sau này :

Lớp ở Thái-bình

MM. Đinh-trọng-Hoan, Ng-Huyền, Lê-duy-Độ, Trần xuân-Mậu, (Tiên-hưng) ; Phạm-v Bỗ, Dương-duy-Dao, Phạm-gia-Huệ, Ng-hữu Giáp, (Phụ-dực) ; Trần-viết-Bảo, Nghiêm Sinh, Ng-đình-Quý, Nguyễn-quang-Điển, (Đông-quan) ; Ng-Châm. Vũ-quang-Sáng, Đặng-ngọc-Môn, Ng tăng-Thọ, Ng-đình-Bảng, (Quỳnh-côi) ; Phạm-hữu-Sáng, Bùi-hữu-Điển, Phùng-v-Long, (Duyên-hà) ; Đặng-ngọc-Canh, Ng-a-Khang, Ng-duyên-Niên, Phạm-quế-Nham, (Hưng-nhân) ; Đỗ-xuân Mai, Lê-hiếu-Vũ, Vũ-hữu-Bảo, Ng-như-Trọng, Trịnh-văn-Viễn, (Kiến-xương) ; Ng-đức-Sỹ, Vũ tá-Hòa, Đặng-hữu-Hòa, Phạm v-Ninh. Trần-văn-Nam, Ng-phú-Thứ, (Vũ-tiên) ; Đinh-công-Việt, Ngô-trọng Phúc. Trần-v-Hỗ, Trần-văn-Lâm, Đặng Trọc, Lê-khắc-Dĩ, Ngô-v-Thọ, Vũ-bội-Cư, (Thư-trì) ; Vũ v-Vy, Ng-viết-Chế, Vũ tiến-Quý, Ng-bá-Lan, (Thái ninh) ; Vũ-ngọc-Sau, Trần-mộng-Lan, Ng-đình-Duyệt, Đào-duy-Sâm, Đặng-hữu-Lăng (Tiên-hải) ; Trần-hữu-Tiếp, Ng-trường-Cát, Ng-đình-Vang, Lê-v-Tông, (Thụy-anh) Thái-bình.

Lớp ở Sơn-tây

MM. Nguyễn-văn-Chất, Nguyễn-huy-Quỳnh, Ng-thụy-Tích, Đặng-đức-Mận, Hà-mai-Anh, Lê-văn-Hồi, Hoàng-v-Khương, Ng-chi-Kế, Phan-ngọc-Thụ, Đỗ-nhật-Phụng, Tô-đăng-Lợi, Ng-năng-Vinh, Ng-ngọc-Bao, (Quốc-oai) ; Đỗ-đức-Bột, Trần-trọng-Kiếp, Trần-văn-Khoát, Đặng-đình-Hường, Ng-v Lâm, (Bất-bạt) ; Ng-v-Mẫn, Ng-năng-Quảng, Lê-khắc-Lộc, Ng-v-Thiều, Cao-v-Hợp, Bùi-ngọc-Thụ, Ng-bá-Nhuận, Đào-đức-Kính, Trịnh-văn-Tăng, (Quảng-oai) ; Đặng-quang-Nhị, Vũ-ngọc-Nẫm, Phạm-vũ-Duật, Dương-hoàng-Nguyên, Nghiêm-v-Ninh, Đặng-trần-Lịch, Trần-v-Hách, (Phúc-thọ) ; Đặng-quang-Duyệt, Ng-v-Gy, Ng-v-Hoàn, Ng-vũ-Tăng, Ng-v-Khe, Ng-v-Lộc, Phan-trọng-Khanh, (Tùng-thiện) ; Ng-v Khuê, Dương-đình-Hiếu, Trần-huy-Giáp, Trần-văn-Ninh, Ng-đình-Đức, Phan-v-Hải, Ng-trang-Tín, Tô-ngọc-Hiếu, (Thạch-thất) Sơn-tây.

Lớp ở Đáp-cầu

MM. Thọ Victor, Ngô-Nghiêm, Tống-xuân-Bỗ, Trần-v-Quế, (Đáp-cầu) ; Vũ-vinh-Tuy, Bùi-đình Giản, (Bắc-ninh) Ng Linh, Ng-xuân-Mai, Đinh-v-Loan, Ng-v-Lực, Đỗ-quang-Tiếu, Ng-huy-Đỉnh, (Từ-sơn) ; Lê-ngọc Uyên, Ng-bá-Doãn, Phạm-tuấn-Tài, Trương-ngọc-Tiến, Phạm-Nữu, Dương-v Lương. (Thuận-thành) ; Lê-nhu-Cúc, Đặng-v-Vinh, Ngô v-Học, Ng-trọng-Phác, Hoàng-ngọc-Giuyc, Ng-văn-Nhan, Đỗ-ngọc-Toại, (Yên-phong) ; Lưu-chính-Trực, Ng-v-An, Vũ khắc-Thuật, Phạm-như-Thiệp, Đặng-đình-Thụ, Trần-v-Cầm, Ng-v-Minh, (Võ-giàng) ; Hoàng-v-Nghiêm, Trần-v-Tường, Ng-văn-Định, (Quế-dương) ; Phạm-hữu-Vịnh, Ng-v-Nhu, Vũ tá-Định, Lê-xuân-Thực, Ng-Khiêm, Đỗ-v-An, (Lang-tài) ; Ng-v-Du, Ng-hoàng-Trúc, Ng thiện-Du, Chu-v-Hinh, Ng-băng-Thanh, Ng-v-Ty, Ng-trác-Thuỵ, Ng-tất Thái, (Gia-lâm) ; Ngô-ngọc Can, Ng-trọng-Ngọ, Ng-v-Năng, Lê-huy-Đồng, (Tiên-du), Ng-v-Đệ, Ng-quang-Đảm, Ng-đình-Hồng, (Văn-giang) ; Hoàng-trác-Tư, Lương-v-Tiến. Trần-v-Nan, Ng-mại-Thu, Hồ-v-Lộc, Ng-hữu-Kiên, (Gia-bình) ; Trần-v-Định, Phạm-gia-Hữu, Trần-v-Ninh, (Phả-lạng-thương); Ng-ngọc-Vinh. Ngô-v Lan, (Quất-lâm) ; Ngô-v Thư, Dương-xuân-Đảm, (Đào-quán) ; Ng-văn-Tâm, Ng-đức-Nhu, Phạm-huy Hiển, Quản-v-Xuân, Đỗ-v-Phùng, Đào-v-Biền, Ng-đình-Thiện, Ng-đức-Tịnh, Đào-ngọc-Tiến, Ng-doãn-Phy, Dương-v Lan, Ng-v-Thiếp, (Lạng giang) ; Trương-đình-Minh, Đào-xuân-Quế, Đào bá-Mại, Bùi-đình Mỏr, Trần-đức Cường, Đoàn-đình-Truân, Vũ-kế-Hiệp, Hoàng-v-Cảnh, (Yên-thế) ; Ng-đức-Long, Ng-xuân-Phương, Vũ-v-Văn, Ngô-chi-Tư, Ngô-v An, Vũ-tá-Chỉ, Trịnh-v-Doanh, (Hiệp-hòa) ; Vũ-v-Tân, Đào-v-Thành, Lê-đình-Chuyên, Ng-huy-Lang, Đỗ-thế-Hệ, Ng-đình-Hiếu, (Yên-lãng) ; Trần-v Ninh. Tô-chi-Mậc, Vũ-đình-Trinh, Trịnh-b.-Ban, Kiều-h.-Thanh, Vũ-v-Khế Ng-qu-Thanh, Ph.-v-Bỗ, (Việt-yên) ; Phạm-v-Thịnh, Ng-v-Sắc, Ng-v-Tuyên, Đàm-v-Tu, Ng-ngọc-Lâm, Ng-thi-Nhạ. (Lục-ngạn) ; Trịnh-quang-Quy, Đào-v-Bình, (Sơn-động) ; Ng-xuân-Bảo (Hưu-lũng) ; Bảo-giang.

Cuộc thi thơ của cô Ngô thị-Quyên — *Ông Phạm-Quỳnh chỉ-nhiệm báo Nam-phong có gửi cho bản-quán bức thư sau này :*

Hanoi, le 2 Juillet 1923

Kính thưa ông chủ báo Trung-Bắc tân-văn, Hanoi

Thưa ngài,

Tôi mới tiếp được cái thư sau này của cô Ngô-thị-Quyên :

« ... Em muốn nhờ ngài bá cáo trong qui-báo cùng các báo khác cho em được treo một cái giải như sau này : em muốn vịnh một bài thơ đề Văn-miếu Hà-nội, mà mới nghĩ được một câu phá rằng : « *Nghìn năm văn vật đất Thăng-long*, trong khách làng văn ông bà nào làm ơn gã nốt cho 7 câu nữa cho thành bài thơ thì xin kính biếu một thứ trong văn-phòng tứ-bảo như quản bút, lọ mực, hoặc cái chặn giấy bằng bạc v. v. đáng giá 10 đồng. Và trong các báo quốc văn như *Nam-phong, Hữu-thanh, Trung-Bắc, Thực-nghiệp, Khai-hóa*, là những thứ báo em vẫn thường đọc hễ người ràng giải thích thứ báo nào thì em xin nộp tiền giả nhà báo mà kính tặng trong 10 năm. Thích thứ báo nào thì bài thơ làm từ đăng ở báo ấy. Hay là cứ gửi cả đến báo *Nam-phong* mà đã một câu là hễ khi trúng giải thì lấy thứ báo nọ, thứ báo kia, v. v. Có một điều xin nhớ rằng bài đăng ở báo nào cũng xin ký tên và chỗ ở cho rõ, để khi trúng giải em sẽ cho người đưa tặ lễ đến tận nhà. « Cuộc thi này xin định hết năm « 1923 là hết hạn... »

Vậy xin theo ý cô Ngô, có lời bá-cáo cùng hải-nội chư quân-tử về cuộc thi thơ trên đó, và xin qui-báo làm ơn cổ-động cho.

Có Ngô cậy tôi việc ấy, nhưng báo *Nam-phong* của tôi mỗi tháng ra có một lần, thường giá nhờ các qui-báo hàng ngày, như *Trung-Bắc* qui báo-quán vừa rồi mới cổ-động về cuộc thi bài hát cho ấu-trĩ-viện cũng của cô xướng ra, thì có lẽ tiện hơn và đắc-lực hơn nhiều.

Trong thư cô lại đính một cái giấy bạc 20 p. nhờ tôi làm một cái biển hoành khắc tám chữ « *Nhất-phiến bà tâm, công-đức vô-lượng* » để cung-tiến vào ấu-trĩ-viện, và đề tạo-khoản là « *Tân-lam Ngô-thị-Quyên bái tiến* ».

Chỗ đề sẵn, tiền đã sẵn, chỉ có một việc kiếm thợ làm hoành, sự đó cũng không khó gì, tưởng bất-tất phải đến tôi làm.

Vậy món tiền 20 p. tôi hãy tạm giữ, khi nào có Ngô thị-Quyên quả bộ đến nhà Hội Khai-trí, tôi sẽ giao lại.

Tôi không được cái hân-hạnh biết cô Ngô, cũng không biết chỗ ở đâu, không thể viết thư thẳng để trả lời được, vậy đành phiền qui-báo đăng cả cái thư này lên báo-chương, tôi xin cảm ơn lắm.

Nay kính
PHẠM-QUỲNH

LỜI TÒA SOẠN

Việc này cũng là một việc hay, có bổ-ích cho nền quốc-văn nước nhà, lại có ý bảo-tồn Không-học nữa, vậy bản-quán xin bỏ đồng tinh mà bá-cáo lên trên báo-chương để hầu-một chư quân-tử biết. Nào ! Các ngài lão-nho túc-học, vân vân hãy rán vung đài ức cảnh để thơ, nên đem hết tài cầm-tâm tú-khẩu mà quanh đua trong cuộc văn-chiến này, để giật lấy cái giải thưởng của Ngô thị-Quyên nữ-sĩ. Bản quán chỉ-nhiệm định rằng : trong các ngài có thơ đăng ở bản-báo mà ngài nào chiếm được giải ưu-thắng này thì xin kính biếu thêm một bộ Đông-dương tạp-chí toàn tập (1) và các thứ sách khác của bản-quán ấn-hành như Ngự-lâm phóo-thủ, Nam-sử yếu lược Mai-nương lệ-cốt, Thuyện-tình bổ-đi và Tài-sinh-duyên, vân vân, có thập đăng giá là 68 p. Khách làng thơ hễ phải vì giải thưởng, nhưng cũng gọi là một chút nhuận-bút vậy.

(1) Bộ Đông-dương tạp-chí toàn tập này tôi sẽ đăn đến số cuối cả thảy trong 3 năm, hiện nay bản-quán chỉ còn giữ lại được có ba bộ, nhiều nhà trả tới 50 p. một bộ mà bản-quán nhất-định không bán. Nay bản-quán đem một bộ làm giải thưởng, thật là cái quí hiếm có đầu có tiền cũng không mua được.

Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hỏa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con.

3562

Cải chính. — Trong bài « Đại tinh trụy địa » trong thuật tang lễ cụ Thiều-bảo Cao-xuân-công đăng trong số báo hôm qua, có đôi câu đối của quan Bố Hồ-đắc-Thiều, vì vế dưới người sắp chữ sắp lầm mất một chữ thành ra sai nghĩa, vậy nay xin cải chính : *Nhất nhật trăm bào...* lầm *Nhất phẩm trăm bào...* cho đúng.

Mùa hát tây năm nay. — Đến ngày 5 Juillet này thì hết hạn nộp đơn trong nhà hát tây tại phủ Thống sứ trong vụ mùa rét năm nay. Bảy giờ ai được lĩnh trong sẽ biết.

Tòa Thượng-thẩm. — *Lòng từ tế đối với người làng.* — Tên Ng-v-Ba tức Phan đội khố đỏ hưu trí quán-huyện Nam-xang (Hà-nam) hôm 25 Janvier 1923 đến nhà mấy người làng nạp ở tỉnh Haiphong hỏi có gửi gì về nhà thì bán sẽ đem về bộ. Những người làng thường là người tin cẩn gửi tiền bạc và đồ vật đem về bộ. Ngờ đâu tên ấy đem về giữ cả lấy rồi nói dối đi đường bị mất cắp cả. Tòa án Haiphong phạt tên Phan 3 tháng tù và 25 quan vì tội lừa đảo và bắt phải bồi 18 p. 80 cho một người tên là Ban, 127 p. 70 cho một người tên là Chiểu, 31 p. 55 cho một người tên là Bản. 7 p. 80 cho một người tên là Báo và 19 p. 50 cho một người tên là Tài. Tòa Thượng-thẩm y án, nhưng cho tội tù án treo.

Lừa chồ. — Tên Trần-ngọc-Thụy tức Tâm là thầu khoán vậy có nhận của một người Tây chủ đồn điền 100 đồng để mộ phu bộ rồi tiền đi không mộ phu, cũng không trả lại. Tòa án Trường-trị Hanoi phạt tên Thụy-tức Tâm 2 tháng tù và 200 quan về tội lừa đảo. Tòa Thượng thẩm y án.

Biệt xứ chung thân. — Tên Đào-văn-Chức vì nghệ nghiệp vào chứa ở phố hàng Gà rồi lẫn tới một người đứng xem ở đấy ăn cắp một cái ví đựng tiền. Tòa án Trường-trị Hanoi phạt tên Chức 3 tháng tù và khi hết hạn tù phải đi biệt xứ chung thân vì lần ấy trước đã phiền lên can án. Tòa Thượng-thẩm giảm tội hai tên ấy mỗi một tên xuống 3 tháng tù.

Giả dối. — Tên Bùi-đình Sán là lý-trưởng ở hạt Vũ tiên tỉnh Thái-bình với bố là Bùi-đình-Bảo và em là Bùi-đình-Ru làm văn tự bán cho một người tên là Trần-đình-Hòe 7 mẫu 6 sào ruộng. Đến lúc lấy tiền rồi thì ruộng bán ấy chỉ có 4 mẫu mà thôi. Tòa án Trường-trị Nam-định phạt tên Sán tên Giao và tên Ru mỗi tên 6 tháng tù. Tòa Thượng-thẩm tha cho cả vì đã thu xếp tỉ-tỏa thân với bên nguyên rồi.

Ăn trộm da trâu. — Tòa án Trường-trị Haiphong phạt tên Phạm-bá-Sy tức Phạm-văn-Chí 4 tháng tù và tội ăn cắp da trâu. Tòa Thượng-thẩm y án.

Bán thịt bò có bệnh dịch. — Tên Trần-ký-Koang có hai con bò mắc bệnh dịch đem ra sau mà Sát-sinh giết vụng rồi đem thịt bán, tòa án Trường-trị Haiphong phạt tên ấy 50 quan. Tòa Thượng thẩm tăng tội tên ấy lên 3 tháng tù và 1000 quan mà án phạt ấy phải giám ở cửa nhà Sát-sinh và ở tòa Bốc-lý Haiphong.

Còn nhiều việc nữa hoãn đến sáng mai mới xét.

HỘI CHỢ HANOI

Những ngân hàng ở hội chợ, đến 1er Juillet này thì bắt đầu cho thuê.

Nhiều quá hóa độc. — Ở hàng Quạt có một người con trai 16 tuổi, tên là Lê-cang-Dậu, nỗng thuốc quinine (kỳ-ninh) quá độ, đến nỗi mê đi, phải đưa vào nhà thương chữa thuốc.

Lại một bọn làm giấy bạc giả. — Ngày chủ-nhật vừa rồi, sở Mật-thám lại bắt được một bọn làm giấy bạc giả một đồng ở trên Bạch-hạc (Vĩnh-yên). Những giấy ấy xem ra làm còn vụng lắm. Hai tên nhà tên Nguyễn-văn-Toản ở làng Bần-hạ, thì còn bắt được cả những khi cụ đang để làm giấy và một nắm giấy bạc sắp đem lưu hành. Một tên nữa cao vào việc này là Tạ-khắc-Hoan cũng phải bắt với tên Toản.

Kỳ thi Sơ-học Pháp-Việt. — Trong bảng học-sinh thi đỗ tại trường Sinh-từ vừa rồi có thiếu tên cậu Đào-đình-Dị, vậy nay thêm vào cho đúng.

Làng thật thà. — Sáng hôm chủ-nhật 1er Juillet 1923 tôi lấy 2 chỉ vẻ khứ hồi đi Đông-anh. Trong khi vội, tôi có giả thừa một đồng bạc, mãi khi trở về tôi mới biết, bèn đến nói với ông Độ là *Sens chef de gare*, thì ra ông ký phát vé đã đưa đồng bạc thừa ấy vào phòng giữ tiền rồi để đợi người mất cần đến hỏi thì trả. Sáng hôm nay, tôi đã nhận được một cái phong.bì ở trong có cái giấy bạc một đồng của nhà ga Hanoi gửi giả tôi.

Tấm lòng thật thà đáng qui thay !

Trương-qui-Bính.

Cái nạn ô-tô. — Sáng chủ-nhật, hồi 10 giờ, cái ô-tô của quan tư hưu trí Cadara đi ở đường bờ sông thì đụng phải cậu con trai ông Ettori đốc-học trường hàng Vôi, mới lên 10 tuổi đang đi cái xe đạp con con phố ấy. Người ta đưa ngay vào nhà thương tây thì xét ra chỉ bị thương xoàng mà thôi.

Việc ăn cắp giây đồng. — Việc ăn cắp giây đồng mấy qua địa-hạt Hưng-yên, ở kilomètre 24 đường giây nói Hanoi-Haiphong mà bản-quán đã nói trong một số trước thì nay quan Biện-lý Hanoi đi giao cho sở Mật-thám xét.

Việc này có lẽ cũng khó tra ra mối được, vì những quân kẻ trộm cắt đứt rồi thì chẳng là đem nấu thành đồng cục ngay chứ mất tang đi.

Đường giây nói này mất trộm luôn như thế thì có lẽ vẫn là một bọn ăn cắp, mà nếu không tóm được một vài đứa trong bọn ấy thì chúng còn quen mui làm mãi.

(Xem trang thứ ba, cột thứ ba)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Hiệu Nam-Bảo đổi chủ

Tôi có lời bá cáo để các quí khách cho thân bằng cố hữu biết cho rằng : tôi đã nhượng lại hiệu Nam-Bảo bán đồ vàng bạc ở phố hàng Đào, số 16 Hanoi, cho và nhạc tôi tên là Đặng-thị-Trường, vì lối đương công sự số công ; cho nên không có phép đứng tên buôn bán nữa.

Các quí-khách có cần dùng hàng hóa gì, xin viết thư hay là thân đến bản-hiệu đã có quản lý nghênh tiếp cũng như tôi. Xin các ngài chiếu cố cho.

Các thân bằng cố hữu có cần hỏi riêng việc gì với tôi, xin viết thư hay là thân đến chơi với tôi ở tại phố hàng Da, số 40, Hanoi thì lấy làm đa tạ lắm.

Kính cáo

NGUYỄN-HỮU-QUÝ.

40, Rue des Cuirs, 40, Hanoi.

Rượu bổ-đào:

TONIQUE TONKINOIS

Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo hình tự-nhiên in ra đây, chứ không như có mấy thứ thuốc vẽ những hình lạ, làm trò-cười cho trẻ-con và người có trí khôn thì không ai có thể tin được!

Xin xem-xét và so-sánh cho kĩ kẻo nhầm to!!!

Ngày mùng 7 tháng năm, niên-hiệu Khải-định thứ bảy, tòa Nội-các phụng tôi chân phê rằng :

Chiếu nay đã được phòng của MONTÈS qui ông, có chế ra một thứ rượu bổ để tăng ngự dùng qua rất hay, đáng nên gia thưởng, trước lục phê thị gồi cho qui dược phòng chế-tạo để lộ thanh-giá.

Khâm thử.

嘉	欽
奨	此
製	示
著	試
精	程
酒	批
錄	式
准	欽
發	此
賣	示
用	試
爲	程
堂	批
藥	式
房	欽
主	此
鈴	示
當	試
義	程
隆	批
丙	式
午	欽
年	此
五	示
月	試
初	程
七	批
日	式
內	欽
辰	此
欽	示
定	試
三	程
年	批
五	式
月	欽
六	此
日	示
內	試
閣	程
奉	批
旨	式
欽	欽
此	此

Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả! Xưa nay chưa có ai dùng mà chê được. Giá bán rất rẻ: *2$25 một chai lớn; từ sáu chai giờ lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kê những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS

54, Phố Tràng-tiền, 54

HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin cảo ngài mua báo khi có việc gì viết thư đến hỏi bản-quán, thì nhớ biên rõ số tên ở sở giấy gửi báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quán kỳ, để cho người làm đề tiện kiểm ❁Nếu nào nghĩ thường hay bỏ tên vẫn tắt, hoặc thân quá, không cho đọc được, khiến ra nhiều khi bản-quán không biết cứ mà trả lời

Ăn cắp của chủ. — Nguyễn-văn-Viên 16 tuổi quán tại Lương-quy, Phúc-yên, ăn cắp của chủ là Mme Ng-thị-Vân ở phố Chanceaulme 20 đồng bạc và một đôi hoa tai vàng thì nay đã phải bắt đề xét hỏi.

Đánh nhau chí mạng. — Hồi bốn giờ chiều hôm qua, ở ngõ Sinh-từ có xảy ra một đám đánh nhau xuýt nữa đến có án mạng. Việc đánh nhau do mấy người tải gạo, không biết hiềm khích nhau việc gì, mà hai bên cầm dao búa đâm chém nhau ghê gớm, phải hai người bị thương, một người vỡ đầu và một người cụt mất bốn ngón tay trái.

Ăn cắp dưới tàu. — Tên Lương-văn-Hậu phụ bếp tàu Lang-sơng bị bắt được quả tang ăn cắp 100 cái lọ sứ của Mm. Ng-thị-Hai bán hàng. Bắt đã phải giải vào Tòa án.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Pháo thuyền « Moqueuse » — Chiến pháo thuyền Moqueuse đã ở Quảng-châu-loan về đậm thứ sáu trước, định nay mai lại bắt đầu đi tuần ở các duyên-hải Đông-dương.

Mê-day vàng. — Tên Nguyễn-v-Nan 20 tuổi quán tại Sã-lông, tỉnh Hưng-yên trình sở Cẩm bỏ-sông bị mất cắp một cái ví có đồng bạc và một cái mê-day bằng vàng của trẻ con đáng 15 p.

Ai đánh rơi? — Đứa cha Baro vừa đưa nộp sở Cẩm một cái thẻ sưu và nhiều thứ giấy má khác của tên Đinh-văn-Van, quán làng Kiều-sơn, tổng Trang-hành, huyện Hải-an, tỉnh Hải-phòng.

Giằng co nhau ở đường. — Cái ông mặc áo sa tây, cổ đeo giây kim tông, ý ở trong có thẻ ngà, đứng giằng co nhau với một người đàn bà xuân xanh độ đôi tám, dáng người tài hoa, ở đường Paris chiều chủ-nhật trước, nguyên do là quan viên với cô-đầu, cứ như cái cách cô-đầu nằm vạt áo quan-viên mà rằng: « Ngài đề đã lên rồi... xin chi cho, chứ lần này em không nể nữa đâu, » thời ai cũng đã rõ biết là chi vậy. Sau thấy ông quan-viên chẳng nói chẳng rằng gì cả, giằng tay cô đầu ra, rồi nhảy thót lên xe, làm cô-đầu cũng phải thượng xe khác đuổi theo, là cuốn chiếu, không rõ rồi về sau có giằng co nhau cho đến nỗi đứt giây kim tông và tụt cả đuôi gà không? Hi-hi! ha-ha! là thế đấy!

Con trai đánh bà lão. — Trần-văn-Hán 39 tuổi, bán hàng cháo và Vũ-đình-Vân, 23 tuổi, làm tàu *Tai-on* đã bị tổng giam để xét về việc đánh một bà lão Nguyễn-thị-Các, 51 tuổi ở phố Môncay số 23.

HƯNG-HOÁ

Tại sao mà gạo kém. - Cái vấn-đề « tại sao mà gạo kém » chẳng chẳng nói thì ai cũng biết rằng: mùa chiêm năm nay thiệt hại nhiều lắm, nào khi cấy lên mới bén chân, thì giới nắng chang chang hàng mấy tháng, cấy nào cấy lấy đều héo khô; ruộng nào gần nước, thì còn tát được ít nhiều, ruộng xa nước thì đành đứng mà nhìn cho ông Tạo-hóa ăn cướp công khó nhọc của mình; thành ra 10 phần thiệt hại đến 5, 6. Đến khi lúa chín, thì lại mưa hàng mấy đêm ngày liền; nào là nước mưa, nào là nước sông chảy vào, ruộng nào ruộng ấy ngập hết: trông ra một giới một nước mênh mông, bao nhiêu lúa mà đều bị lăn nước đè nghiệt kia che lấp hết! Ôi! mùa màng như thế còn mong nỗi gì? Ai đi qua con đường từ Hưng-hóa đến Thanh-thủy, mà chẳng được mục-kích những nông nỗi khổ sở của nhà làm ruộng; thôi thì cha nào con ấy, vợ nào chồng ấy, xẻn sống xẻn ăn, liều thân boại thổ, thì nhau lấu hợp với vật lấy vài bòng lúa; khi đem lên bờ, phần nào thì rụng xuống nước, phần nào thì lép, thành ra mẫn ruộng nào mọi năm được độ 50, 60 thăng thóc, thì năm nay chỉ được độ 10 thăng là cùng. Lúa đem về nhà nào cũng mọc mầm cả; lần không phơi được thì làm thế nào được gạo mà bán; vì thế nên đương ngày mùa mà gạo kém hơn là tháng 3 tháng 8, tranh cướp nhau không có gạo mà mua; chẳng biết tháng 8 đến đây, thì gạo còn kém đến thế nào?

Nghe dân mấy chú Hoa kiều thấy mùa màng thiệt hại như thế, đã sắp tới để cắn gạo.

X. lao cáo.

VIỆC KINH-ĐÔ

Lễ phát phần thưởng. — Ngày 18 Juin ở trường Quốc-học làm lễ phát phần thưởng cho các nam nữ học-sinh ở các trường trước khi kỳ nghỉ hè. Lễ ấy có mời quan Khâm-sứ, các quan thủ-hiến và chủ-sự các tòa sở bên Bảo-hộ. Nam Triều thời có mời các ông lớn viện Cơ-mật, các Đức-ông Hoàng-thân, các Đức-bà Công-chúa đến dự lễ đông đủ.

Khi các quan tại đông đủ thời có phường nhạc đánh khúc quốc-ca, rồi một vị tôn-sư trường Quốc-học ra đọc bài đề dẫn vắn rất dài nói về việc học và trình độ qui mô sự học thức, lời lẽ rất trân trọng hoàn toàn. Khi đọc xong thời quan Mẫu-binh làm chủ tọa lễ ấy có đáp lại một bài diễn văn cũng rất dài, ý tứ rất cao thượng tao nhã, khiến cho thính-giả đều lấy làm ngợi khen. Hai bài đề-văn đọc xong thời phát phần thưởng.

Giữa cuộc ấy, trông thấy những học-sinh nam nữ vào lĩnh thưởng, xem người nào cũng thanh tú như cây quỳnh như ngọc thụ, ấy là cái hận vận của nước nhà, ấy là cái mầm non của nền văn hiến. Thật là một lễ nên trọng, một sự nên mừng rỡ lắm thay.

Kỳ thi Pháp-Việt Sơ-học. — Kỳ thi Sơ-học Pháp Việt bằng cấp (Certificat d'études primaires) vừa rồi sĩ học-sinh vào ứng thí 600 người, số trúng tuyển là 201 người ấy là chỉ một nơi Kinh-đô Huế. Còn số học trò ở Huế cũng có người vào Hàn, vào Faifoo và ra Quảng-trị mà thi nhiều nữa.

Bảo cử nghị-viên. - Kỳ bảo cử Tư-vấn nghị-viên hạt Thừa-thiên đã xong ngày 10 Juin, ba ông nghị-viên mới là: ông Lê-cương-Phụng nghị-viên của hai huyện Hương-thủy, Hương-trà; ông Ng-đình-Miễn nghị-viên của hai huyện Phong-điền, Quảng-điền và ông Hoàng-trọng-Suyện nghị-viên hai huyện Phú-vang, Phú-lộc.

Ba ông nghị-viên mới đều là ba ông cử-nhân người trong Nho-lâm mà ra cả.

Ba ông nghị-viên mới đều là người văn học, có sẵn tài năng kiến thức, chắc rằng khi ra làm nghị-viên thay mặt cho dân bản hạt là sẽ được lắm điều hay.

Chết mất một con Sư-tử — Mới rồi một con Sư-tử nuôi ở Au-định-cung, vì không bẹp khí-hậu mà đau rồi chết. Sư-tử ấy là Sư-tử đực, con Sư-tử cái còn sống đó nay xem có đáng buồn bã nhác ăn bỏ uống.

VIỆC TRUNG-KỲ

THUA THIÊN

Ba người bị xe lửa kẹp. — Chuyến xe lửa đêm khởi hành ngày thứ nhất tự Hàn ra Huế khi đi đến gần Truồi thời nghiễm nhâm ba người: một người đứt đầu cụt chân chết tươi, một người cụt tay và bị nhiều vết thương khác rất nặng ở đầu mặt và thân thể, còn một người nữa cụt chân và cũng nhiều chỗ nặng nhưng chưa chết, sở hỏa-xa liền khẩn lên xe đem lên nhà thương Huế, nhưng hai người ấy cũng khó bề sống được. Cái người chết cụt đầu ấy thời cái đầu bắn vào đâu mất, mãi đến sáng ngày mới tìm thấy nằm trong bụi.

Ba người ấy người làng Sư-lỗ, số là một người chủ và hai đứa ở cùng nhau đem trâu đi ăn đêm một bên đường xe lửa, đêm đã khuya thấy vô sự, bèn rủ nhau cả ba thầy trò lên đường sắt nằm ngủ, vừa chuyến xe đêm ra nghiễm nhâm.

Nghe đâu đó là chủ nhà sợ đứa ở ham chơi bỏ trâu cho nên mới đi theo mà giết gia đó. Giết như vậy thời cũng lạ thiệt!

Việc Nam-kỳ

CHỢ-LỚN

Một bọn cướp đột tại làng Tân-hữu. — Đêm 19 Juin rạng mặt 11 Juin này ông cò Klein và ba người lính kinh An-nam bảo nhà một tên hương làng Phước-lý mà bắt bọn ăn cướp ấy trong khe nó đương ẩn tại đó.

Bị chó xâu quá, nên chúng nó hay chạy tuôn ra, ông cò Klein và ba người lính kinh rượt theo. Chúng nó bắn một người lính kinh tên Chân trúng nơi trán làm cho người lính kinh ấy bị bệnh nặng.

Chúng nó chạy qua làng Bình-chánh, ba người lính kinh cũng rượt theo xa xa, và rượt và la làng, chẳng dám rượt mà đến gần chúng nó, vì hai người lính ấy chỉ có súng sáu, còn lũ ăn cướp thì có súng hai lòng và một lòng. Hai người lính ta cứ chạy xa xa theo đàng ăn cướp ấy mà la làng. Chạy suốt qua làng Bình-chánh song chẳng một ai ra tiếp. Điều nầy cũng là điều lạ, vì trong làng Bình chánh có nhiều người có súng lắm.

Chúng nó chạy qua làng Mỹ-yên, hai người lính cũng cứ chạy theo la làng mãi. Suốt làng Mỹ-yên cũng chẳng thấy ai ra tiếp. Koi chúng nó chạy gần đến rạch làng Tân-hữu thì chúng nó thấy thầy cai-tổng Long-hưng-Trung ở tại làng Mỹ-yên xách súng chạy theo bắn chúng nó.

Chúng nó lại qua rạch Gò-đen rồi thì thấy cai Long-hưng-Trung còn ở bên kia rạch. Chúng nó nói với thầy cai rằng :

— Thầy làm đến cai-tổng rồi, còn muốn lên chức gì nữa mà theo lập công? Thầy không trở về còn theo chúng tôi nữa thì chúng tôi bắn chết đó!

Chúng nó nói rồi đưa súng lên bắn bằng vài phát. Thầy cai sợ không dám theo.

Chúng nó chạy qua làng Tân-hữu, thì trời đã sáng rồi, lối sáu giờ ngoài.

Ông cả làng Tân-hữu là Khâu-văn-Thanh và em ông là cựu thôn-trưởng Khâu-v-Ngọc hay tin chúng nó chạy qua làng mình thì đều xách súng rượt theo chúng nó và dạy đánh mõ gọi dân làng theo giúp sức.

Rượt chúng nó riết quá nên khi chúng nó chạy đến Gò-vua, giáp làng Thanh-hà thì chúng nó nằm nép xuống núp dưới bờ ruộng mà bắn hai anh em ông cả Thanh. Hai anh em ông cả Thanh cũng núp xuống bờ ruộng mà bắn bọn ăn cướp ấy. Hai bên bắn nhau đường như một trận giặc nhỏ mỗi bên bắn có ngoài 50 chục phát súng.

Khen cho ông cả Khâu-văn-Thanh và cựu thôn-trưởng Khâu-văn-Ngọc rất nên can đảm. Gặp cơn phải đứng võ mà trừ hại cho dân thì chẳng một chút chi ái ngại hết, cứ việc bắn bọn ăn cướp ấy miệng, chẳng chút nào quản đến thân mình.

Bởi hai bên nằm cách nhau hơn trăm mười thước, nên lực đạn đã đuối dần có bắn trúng nhau cũng chẳng thể chết đặng. Hai bên bắn vay bắn trả nhau gần đến một giờ đồng hồ, nhờ thì bắn của hai anh em ông cả Khâu-v-Thanh, nên bọn ăn cướp ấy phải bị bệnh hết bốn đứa! Chúng nó liệu thế không xong, nên bỏ súng xuống đưa tay lên chịu đầu hai anh em ông cả Thanh làng Tân-hữu.

Lúc nó vừa bỏ súng xuống chịu đầu rồi thì thầy cai tổng Long-hưng-Trung vừa chạy đến, muốn bắn chúng nó, chúng nó giận mà lượm súng lên bắn thầy hai phát. Lực đạn yếu nên trúng mà chỉ trầy hơi hơi. Chúng nó nói chỉ chịu đầu hai anh em ông cả Thanh là người can-đảm mà thôi.

Hai anh em ông Cả Thanh và làng Tân Hữu bắt chúng nó thì được một cây súng hai lòng thiệt, một cây súng một lòng thiệt, một cây súng một lòng giả, một súng săn thiệt và một cây súng sáu giả.

Trong lúc hai đàng bắn nhau thì có lính đến bắn tiếp, song chẳng lính chi hết! Ấy vì rằng của nhà-nước phát cho lính đồn phần nhiều là súng calíp (calibre) 24, bắn chẳng thấm thấp vào đâu hết. Ấy vậy có đến tiếp mà cũng như không!

Hai anh em ông Cả Thanh và dân làng Tân-Hữu dẫn bọn ăn-cướp về được nửa đường thì ông Cò Klein đi vừa tới, lãnh nội vụ giải về Chợ lớn. Lúc ấy là lối 7 giờ rưỡi, 8 giờ sớm mai.

Rất đáng khen ông Cả Khâu-văn-Thanh và cựu thôn-trưởng Khâu-v-Ngọc làng Tân-Hữu, gặp thời trừ hại cho dân thì quên mình mình mà lăn vào nơi nguy hiểm! Ấy là một cái gương can đảm đáng khen.

Phải như hai ông Cả Thanh ở làng rượt theo mà hễ lẻ ăn-cướp ấy thì chúng nó sẽ qua sông Bến-lức mà vào rừng tràm thì cho có cảnh cũng khó theo mà bắt chúng nó cho được!

Bản báo đề lòng khen ông cả Klein và ba người một-thám An-nam hết lòng vì phận sự, hết lòng vì điều công lích theo nã trốc lũ ăn cướp nầy.

Tiếc thay bắt chưa được tên Chỉ là chánh đảng của bọn nó.

Xin nhà nước đề lòng ban khen ông cảm Klein, ba người lính kinh, ông Cả Khâu-v-Thanh và cựu thôn trưởng Khâu-v-Ngọc làng Tân-hữu, được nóng lòng kẻ khác trong sự làm điều công-lích.

Công-luận báo

Ta nên chú ý!

Bệ này mới bắt đầu nóng mà đã thấy nhiều người mắc phải bệnh ngứa lở ngoài da càng các bệnh đau xương và đau mạch máu, không biết rồi ít nữa đến mùa nóng nực thì các bệnh ấy phát ra nhiều dến đâu; vả những bệnh này lại hay lây, nếu một người đã mắc phải mà không chịu chữa ngay đề lây sang người khác, lâu dần lan mãi ra thì thực là một sự nguy to cho xã-hội.

Vậy ta nên chú ý!
Nên chú ý, thì làm thế nào?
Nên chú ý thì kíp dùng ngay thứ thuốc:

DÉPURATIF SENSAL

là một thứ thuốc chế riêng ra để chữa các bệnh kể ở trên nầu. Thuốc Dépuratif Sensal này mà dùng vào xứ nóng như xứ mình thì thực không còn thuốc nào hay hơn được nữa; vì chủ-nhân đã xét nghiệm kỹ càng cái thời-tiết ở xứ này mà chế ra, như thế thì những thứ thuốc giải-nhiệt khác chế ra ở các xứ lạnh mà dùng ở xứ mình thiết tưởng không được hợp thời làm vậy.

Thuốc này lại thần-hiệu đến cả chữa bệnh giang-mai kinh niên nữa.

Hiện có bán tại: Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE, 59, phố Paul-Bert, trước cửa hiệu Gô-đa trông sang.

Hiệu ÍCH-KỶ

Ở Hanoi, phố hàng Giấy, số 58

Mở đã hơn 20 năm, bán các thứ sách học chữ Pháp, chữ quốc-ngữ, các thứ chuyện ta, giấy tây 3, 4, 5 cân, ngòi bút, mực bột, quản bút ba đầu đen, bút chì, sổ bà-đầm, bìa ngũ sắc, giấy vẽ, sổ croquis, thẻ Bầu-bò, vân vân.

Suốt ở bên Tây, hàng tốt, giá rẻ, buôn bán thực thà đâu cũng biết.

2064

緣生再 TÁI-SINH-DUYÊN

Bộ TÁI-SINH-DUYÊN (sự-tích Mạnh-lệ Quân) của Nguyễn đỗ-Mục dịch thuật, mới xuất bản tiền-biên. Giá bán 0$90, tiền cước gởi 0$20. Có gởi bán tại bản quán và các cửa hàng sách.

2083

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có hàng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà lầm ra hàng đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi

MÁY NÓI SỐ 243

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chắn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của Nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Quí-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

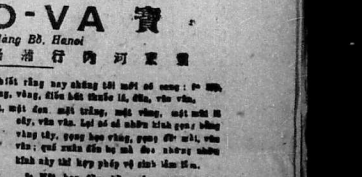
2045 MẬU-THỊNH kính cáo.

AI MUỐN DÙNG ĐIỆN ĐỀ THẮP ĐÈN TRONG NGÀY HỘI 14 JUILLET 1923

Hiện nay các công-sở đã lấy nhiều đèn đề thắp trong ngày hội 14 Juillet, vậy công-ty có lời kính cáo để các nhà mua điện biết rằng nhà nào muốn lấy điện thì phải nói trước, hạn đến ngày 10 Juillet là cùng, sau ngày ấy công-ty không nhận nữa.

Nhà nào muốn dùng thêm bao nhiêu đèn phải nói rõ cho công-ty biết.

SẮP MỞ

CBa

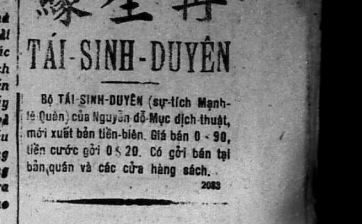
PACHOD Frères & Cie LYON

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

寶華 八竹轉門 街湖 內河 家皇

Không tôi kính-trình các quý-khách biết rằng nay những tôi một có sang : 1° Một bọn đồ nghề rất tốt như là quả cân chạm rồng, vàng, điếu bát thuốc lá, đồng, vân vân. 2° Một bọn nhiều kiểu đồ sơn thứ mặt, mặt đen, mặt trắng, mặt vàng, một mặt đỏ cây, vân vân. Loại đồ sơ nhiều kiểu gương bằng vàng tây, gương bọc vàng, gương đồng, gương sắt, vân vân; quí khách đến hỏi mà đồ nhưng những kiểu này thì hợp phép vệ sinh lắm đó.

3° Một bọn đồng-hồ quả-quýt đeo tay, đồng-hồ bọc vàng, đồng-hồ bảo thức, đồng-hồ chăm-chỉ, vân vân.

4° Một bọn chiếu cứ đồng cổ, lọ cổ, bàn cổ, bể cổ đủ thứ-kiểu hay là bày cảnh vàng đuyn và tứ bình vân vân.

5° Một bọn đồ mỹ-thuật ở Bắc-kinh sang.

Giáo thọ hàng mới sang kỳ năm số trên nầy chẳng tôi xin bán ba giá vang cốt cho quý-khách chiếu-cố cho thì chẳng tôi lấy làm nằm ơn lắm lắm.

Cần các đồ cổ trang, châu bản, ngọc ngà, vàng thỏi không kể, chiếu cảm qui khách cũng có tường cổ rồi.

Cần-cáo
HIỆU PAO-VA
Phố Hàng Bồ, số nhà 28 Hanoi.

BỆNH NHỨC ĐẦU như cầm lính dâm vào

Khi mới phải đau khi lắng nhẹ đến, đau một, rồi sau sinh ra bệnh không một khoẻ thân thái-dương thấy đặt mạnh, lợi thấy ù-ù, người bệnh thì thấy đau nhẹo-lọ-láng hình như cái lính nó đâm vào đến nỗi. Rồi thì chuyển-động đến cả tâm can, sinh ra đau tức, đặt gắn, trống ngực, tiếp các đường mạch máu (mạch máu sưng lắm, sây-sát các mạch máu, trí-họ), não nắt. Những đàn bà thì kinh-nguyệt bất điều, mà đau-đớn lạ-lùng, huyết không được sung-túc, thường hay ra mồ-hôi, sức khỏe gầy đần đi. Tuy vậy mà muốn chữa, thì cũng không khó gì, chỉ dùng thứ thuốc :

Dépuratif • Richelet

có thể khỏi hẳn ngay được các bệnh cần đã mắc phải từ trước. Bây giờ các gân cốt lại vận-động như thường.

Thực là một thứ thuốc rất thần-hiệu, chữa khỏi kể có đến hàng nghìn bệnh nặn mãn càng bịch ở ngoài da. Bệnh đã nặng, để lâu, dù chuyển sang bệnh gì mặc lòng, dùng thứ thuốc này thì nết sạch, mà không còn một thứ bệnh gì ở ngoài da nữa, như bệnh cái ecm ở mặt, bệnh hang-hốc lở-loét.

• Thuốc « DÉPURATIF RICHELET » nay có bán ở các hàng thuốc lớn.

Thực là công hiệu !

SPORTSMEN!!

Vous trouverez les

RAQUETTES EXTRA SAIDA

BALLES TENNIS BUSSEY

et accessoires

Chez Société «QUẢNG-HƯNG-LONG»

N° 79, Rue des Paniers, Hanoi

2014

Bang thời, Những bịnh như là : XANH-XAO, ỐM-GẦY, ĐAU LƯNG mỗi người cũng trị TIN-THẦN thì Thầy-thuốc đến chữa bằng le **NUCLOCITHOL.**

Thuốc này HIỆU LẮM, trừ bịnh đảm-lau mà lại trừ tiệc cốt bịnh.

Thuốc **NUCLOCITHOL** làm sanh sảng MÁU-HUYẾT và cứng-cát GÂN-CỐT.

Thường người ta dùng nó khi đau mới, giới đặng cho mau lành mạnh, mà nhứt là trừ những bịnh ke trên đây.

Cách nông : sáu hoàn một ngày.

Thuốc bán tại tiệm ông GUILBAUD.

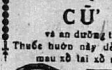
Thầy bào chế thuốc nhứt hạng tại YOURS (France)

Tiệm tại Hanoi : Tiệm thuốc của ông ED. CHASSAGNE

AI MÀ DÙNG THUỐC HƯƠN của ông Lương-y DEHAUT mà XỔ thì chẳng cần chi phải CỮ ĂN

và an dưỡng trong phòng. Thuốc hườn này dễ uống lắm và đi mau xổ lại xổ rất êm thấm.

Bán tại Nhà ông Lương-y DEHAUT, 147, Faubg. St-Denis, Paris, và khắp trong các tiệm thuốc đều có bán.

泰 NAM-THÁI 南

26, Quai Clémenceau, 26

(Tức là phố Bờ-sông, số nhà 26)

HANOI

Bản-hiệu có bán gỗ làm cây, gỗ làm phiến, gỗ làm xẻ thành hòi, các thứ gỗ tạp, gỗ gụ, gạch xây tường và bán cả bàn ghế, tủ hàng lim, hàng gụ. Lại có nhận cả đóng các thứ đồ-đạc và các thứ lối cửa.

Hàng tốt giá hạ.

NAM-THÁI

Kính-cáo

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được !

Rượu bổ-đào : TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất qui để trị các chứng bệnh như : kém ăn-ngủ, mỏi-mệt, còm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ ích cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn ! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán 2$25 một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng.

Hiệu Bào-chế MONTÈS, 84, phố Tràng-tiền, Hanoi.

Hỏi bạn hút thuốc lá

Bất cứ người bản-quốc hay là người Trung-hoa

Nên hút thuốc lá hiệu **CORONA** của Công-ty thuốc lá Đông-pháp làm ra chỉ để riêng cho hiệu **GUIONEAUD Frères** bán.

Thuốc lá ấy cuốn tinh bằng thuốc bên nước Algérie đem sang, giọng ngon mà lại thơm. Hút thuốc ấy không hại phổi.

Hút thuốc lá cuốn rồi và thuốc lá đời hiệu **CORONA** không ho hen gió.

Không cứ người khỏe, cả người yếu mệt hút thuốc lá hiệu **CORONA** cũng không thấy khó chịu trong ti-vị.

Các bạn hút thuốc lá nên **có ý nhận** ra rằng thuốc ấy cuốn vừa to mà giá lại rẻ.

BÁN TẠI :

GUIONEAUD Frères

HANOI — HAIPHONG

AI MUỐN LÀM GIÀU

Bỏ ra 20 quan mà may ra được

500.000 quan

Mua một cái trái-đơn của Công-ty Panama, có rất số để hoàn lại (*Obligation Panama à lots*). Lúc mua phải nộp ngay 20 quan, còn thì mỗi tháng nộp 20 quan, theo như lệ định trong luật. (Như vậy mỗi ngày để dành mấy xu, có thể trở nên giàu có được).

Lệ nộp tiền lần đầu là được ngay cái số trái-đơn mà riêng mình được quyền sở-hữu, như là mình đã nộp hết tiền rồi vậy, và đến lúc trái-đơn trúng số về là nên thì mình được lĩnh nguyên cả tiền lẫ lẫy. Mỗi trái-đơn trước sau thế nào cũng trúng một lần số 500.000 trở xuống đến 1.000 quan, không có thì cũng được hoàn lại là 400 quan. Mỗi năm có bốn lần rút số, hơn 5 triệu lô.

Như vậy mua trái-đơn thế nào cũng lợi, không khi nào thiệt

CÓ NHỮNG LỘ SAU NÀY :

130 lô.	500.000 quan	260 lô	5.000 quan
130 lô.	250.000 —	1.320 lô	2.000 —
260 lô.	100.000 —	13.200 lô	1.000 —
260 lô.	10.000 —	1.700.900 trái đơn hoàn lại lần 400	

Người có trái-đơn được sự cuộc rút số mỗi cao nếu xui số trái-đơn rút ra trúng trước

Các lô được lĩnh nguyên tiền, không phải trừ phí tổn chi cả. Mỗi lần rút số số nhận được một cái bằng kê số trái đơn trúng số, không phải trả tiền. Các số kê trong bằng ấy đúng với cái trái-đơn đã tại nhà ngân hàng, nếu nhà số trái đơn số nhỉ đến xem được, theo như điều khoản trong bản luật riêng ngày 23 Mars 1900. Bản luật ấy là một bản luật bảo chứng. giữ gìn cho các nhà số trái đơn, không có điều gì phải ngại ngờ cả.

Năm nào cũng có 15 Février, 15 Mai, 16 Août, 15 Novembre thì rút số.

Các ngài muốn dự cuộc rút số ấy thì gởi ngay 20 quan đến nhà

BANQUE NOUVELLE, 8 Rue Papère, MARSEILLE, France

Đồng-hồ đeo tay hạ giá

Mỗi cái 1$00

Thực đáo quý-khách, những đồng-hồ đeo tay của bản-hiệu vị giá bao giờ 5 quan nên chúng tôi xin bớt giá mỗi cái 1$00, nếu chiếu giá không bớt thời xin miễn cải kính giọng phàng sẽ hộp xin xem mẫu sau này :

Thợ bỏ đọc tay nhẫn đồ thấy giờ	giá trước	giá nay
— id. đồ kim ly	— 6 00	— 5 00
— id. kim thép và kim vàng	— 4 00	— 3 00
— id. vuông thợ xinh	— 9 00	— 4 00

Đã các quý-khách chiếu cố cho 2 cái mà không bớt giá, chiếu giá trước) thời xin bình tặng ! cái kính giọng vàng đời mới và 1 cái hộp khử nhiễm-tích vì có liên quan nữa. Xin chiếu cố cho.

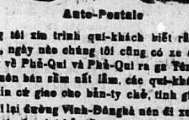
TONG-YUNE-TAI

69, Phố hàng Ngang, HANOI

2045

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

Auto-Postale

Công-Ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng : kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phù-Qui và Phù-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phù-Qui có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán năm nất lắm, các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đôngbà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm lẫy, xin liệt qui khách đánh giây thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giây thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ-Hiếu thì đánh giây thép ra **PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare** ; — mà đường Vinh-Đông-Bà thì đánh giây thép cho **PHẠM-VĂN-PHI Đông-bà gare.**

2013

FÊTE NATIONALE

Nhân dịp Hội Chính-chung 14 Juillet này

Bản-hiệu Bào-chế ông CHASSAGNE

59, phố Paul-Bert, trước cửa hồ Hoàn-kiếm và nhà Gô-đa trông sang

Có bán các thứ thuốc để làm pháo cây bông và các thứ pháo đốt xanh đỏ, vân vân

Hỏi các ông mắc phải bệnh tinh (lậu và giang-mai) khuyên các ông chớ dùng thuốc nhảm, tốn tiền mà bệnh càng thêm nặng. Các ông nên mua thuốc ở Hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN, số nhà 46, phố Principale, tỉnh Đáp-cầu, là một nhà chuyên-trị, bán thuốc bệnh tinh đã có tiếng, không ngày nào là không tiếp được giấy ngợi khen ở các nơi gởi lại. Cả cước độ hơn một đồng một lọ.

2082

Nhà Bán-đồ « TẤM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tấm giờ sáng.

181

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối diễn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-BỈNH-MỤC dịch thuật

... Nay thiên-triều đã giáng chỉ định bắt tội ta thì nhà ngươi cứ đem ta mà giết, chớ ta đây đường-đường cái thân nam-tử, không khi nào chịu nhục với ai. Nhà ngươi mau mau cho ta ra nhà công-quán, để ta được cùng *Doãn* tướng-công cùng chết cho rồi.

Nam kim nữ-chủ cười mà bảo rằng :

— *Hàng* tiên-sinh ơi ! Bản ý tôi khó vàng lời tiên-sinh lắm ! ngày nay lòng tôi đã quyết. Tiên-sinh nên biết rằng : nghe hay không nghe thì ý tiên-sinh, nhưng giết hay không giết thì quyền tại tôi vậy. *Hàng* tiên-sinh ơi ! tiên-sinh đường đường cái thân nam-tử thì tôi đây há không phải đường đường một vị nữ-vương, tiên-sinh kết bạn cùng tôi, thiệt-thòng cũng chẳng lấy chi làm si-nhục. Nếu tiên-sinh quả một lòng sắt đá không nghe lời tôi thì tôi không giết tiên-sinh làm chi, chỉ lột bỏ mũ áo, đem giam vào ngục-thất, sai bọn ác-thiếu vào làm cho cực-khổ trăm chiều, thử xem tiên-sinh tính thế nào. *Hàng* tiên-sinh ơi ! nên nghe lời tôi đi, kẻo sau này lại hối !

Nam kim nữ chủ nói chưa dứt lời thì *Hàng-khôi-phượng* lại nổi giận mà rằng !

— *Hạng-nam-kim* kia ! mày tưởng ta không giết được mày hay sao ! Trước sau cũng là một chết, ta giết mày rồi chết, còn hơn sau mày chết một cách ám-muội mà chẳng ai hay !

Nói xong, liền rút thanh bảo-kiếm trao ở trên trường, toan chém *Nam-kim* nữ-chủ. *Nam kim* nữ-chủ vội kêu « cứu giá » thì bọn cung-nữ chạy đến định giật lấy thanh bảo-kiếm nhưng không giật được mới qui xuống mà rằng :

— *Hàng* tiên-sinh ơi ! sao tiên-sinh nỡ lòng nào như thế ! xin tiên-sinh hãy nghĩ lại kẻo mà !

Bọn nội giám ở ngoài, cũng lật-đật chạy vào, nhưng tay không thì « cứu giá » làm sao cho được, mới đều phải qui xuống mà kêu van *Hàng-khôi-phượng*.

Bỗng thấy một tên lão nội giám công thổ-tử đến. Nguyên thổ-tử bấy giờ dẫu còn trẻ tuổi, mà tính-khí khác phàm, trông thấy *Nam-kim* nữ-chủ bước vào, dẫu đứng dậy lui ra, nhưng có ai một tên lão nội-giám dò-la ý tứ.

Khi nghe được tin ấy, thổ-tử không kịp lên xe, liền sai tên lão nội-giám cũng đến, Thổ-tử vào tới nơi, trông thấy *Nam-kim* nữ-chủ bị *Hàng-khôi-phượng* túm chặt lấy áo, mũ rơi xuống đất, dai cũng tụt lỏng, chẳng thành ra thể-thống gì.

Thổ-tử vội-vàng chạy đến ôm lấy *Nam-kim* nữ-chủ, rồi khóc mà nói với *Hàng-khôi-phượng* rằng :

— *Hàng* tiên-sinh ơi ! thân-mẫn tôi có điều gì lầm lỗi, tôi xin cam chịu. Xin tiên-sinh giết tôi mà tha cho thân-mẫn tôi !

Thổ-tử nói xong, lại nức-nở khóc hoài. Bấy giờ *Hàng-khôi-phượng* mới buông *Nam-kim* nữ-chủ ra, bỏ thanh kiếm xuống, rồi đỡ lấy thổ-tử và nói :

— Thổ-tử chớ lo-phiền ! Lệnh-bà cần-cỗi, khiến cho tôi phải cầm-tức muốn phiền ! Tôi chẳc hôm nay lệnh bà nỗng nhiều rượu quá, nếu không thì cớ sao lại đến nỗi thất-thường. Bây giờ cái tính mạnh tôi, hoặc giết hoặc mổ, tây lượng qui-quốc, lòng tôi đây thật không hề oán-hận chút nào !

Thổ-tử nói đầu xuôi lẫy mà thưa rằng :

— *Hàng* tiên-sinh ơi ! cớ đâu lại dám như thế !

Các cung-nữ cùng các nội-giám xúm lại đỡ *Nam kim* nữ-chủ dậy, rồi dắt ra xe đưa về trong cung vực nằm ở trên long-sàng.

Hồi lâu, thổ-tử về cung, mở màn trông thấy *Nam-kim* nữ-chủ, cứ ngẫn người đứng nhìn. Bấy giờ các cung-nữ đáng nước châu-thang để *Nam-kim* nữ-chủ uống.

Nam-kim nữ-chủ nằm yên trong hồi lâu, rồi bỗng ứa nước mắt khóc mà kêu tổ lên rằng :

— *Hàng-khôi-phượng* ơi ! ta cùng nhà-ngươi tất có tiền-oan nghiệt-chướng chi đây ! ta không ngờ nhà-ngươi lại nỡ lòng xử với ta như thế ! Cuộc đu-ải từ nay đoạn-tuyệt, ta không thể nào mà tha chết cho đứa bạo tình kia !

Nam-kim nữ-chủ nói xong, lại cau mày nghiến răng, lấy tay vỗ xuống giường mà thở ngắn than dài, khiến cho thổ-tử cũng phải kinh-hãi.

Thổ-tử nói :

— Thân-mẫu ơi ! sao thân-mẫu lại nghĩ lẫn-thẫn như thế ! *Hàng* tiên-sinh thật là một người chính trực. Từ khi vào đây con đến giờ, tiên-sinh giảng đạo-đức thuyết nhân-nghĩa, chứ không hề cười đùa bỡn-cợt bao giờ ! và tiên-sinh ngày nào cũng nghĩ đến vua, đến nước và nhớ cha mẹ, rượt tấm bồi-rồi, giọt lệ chứa chan, còn lòng nào tưởng đến sự vui-thú ở nước ta nữa. Ngày nay thân-mẫu giận mà đem chém thì cái tính thấy trò, con đây biết xử thế nào. Một ngày nên nghĩa, một chữ nên thầy, xin thân-mẫu nghĩ lại cho kỹ.

Thổ-tử còn đang khóc-lóc tâu bày thì bỗng thấy nội-giám chạy vào báo rằng :

— Muôn tâu lệnh bà ! *Thuận-thiên-vương* xin vào yết-kiến, nói có khẩn-cấp quân-sự.

Nam-kim nữ-chủ thở dài mà than rằng :

— Ta còn mặt mũi nào trông thấy *Thuận-thiên-vương*. Thôi thì nhà-ngươi cứ ra nói là ta nay mệt-nhọc, không thể tiếp kiến được.

— Nội-giám vâng mệnh lui ra, hồi lâu lại vào báo rằng :

— Muôn tâu lệnh bà ! *Thuận-thiên-vương* nói là có việc khẩn cấp cần phải diện-tấu.

Nam-kim nữ-chủ bất đắc-dĩ phải gượng ngồi ở trên long-sàng, rồi cho mời *Thuận-thiên-vương* vào. *Nam-kim* nữ-chủ lại bảo thổ-tử hãy lui ra.

Khi *Thuận-thiên-vương* vào, *Nam-kim* nữ-chủ hỏi rằng :

— Chẳng hay việc chi mà khẩn-cấp như thế ? sao đại-vương không thay quyền tôi mà phê-phó cho xong. Hôm nay tôi một-nhọc trong mình, vậy nên cần muốn tĩnh-dưỡng.

Thuận-thiên-vương nói :

— Muôn tâu lệnh-bà ! việc này há phải việc thường mà bảo rằng kẻ hạ-thần dám tự-tiện phê phó. Số là *Đông-di* nổi loạn, đã đem quân thẳng tới *Thạch-sơn-chân*, có tuyên-bá một đạo hịch văn, chỉ-trích những tội-lỗi của lệnh-bà, nói nhiều câu rất cần-đỗ.

Thuận-thiên-vương nói xong, cầm đạo hịch-văn đệ trình *Nam-kim* nữ-chủ, *Nam-kim* nữ-chủ mở xem, có ý hồ-thẹn. Thọn quá hóa giận, liền nắm nét mặt mà quát to lên rằng :

— Hay cho *Đông-di* lũ tử ! dám cả gan đem quân xâm phạm đất ta ! Lại còn thân-đệt những lời thị-phi, ta không thể nào mà khoan-thứ cho được. Đại-vương ơi ! các quan triều-thần xem đạo hịch-văn này thì định xử-trí ra thế nào ?

(Còn nữa)

Imprimerie du Trung-Bắc-Tân-Văn — Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)